

Limes – 2018

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2018
Том V

Берегове–Ужгород
2018

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, фізики, біології, педагогіки, історії та суспільствознавства.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол № 5 від 19.12.2018 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Слизавета Молнар Д, доктор філософії з гуманітарних наук, спеціальність «історія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін, Олександр Добош

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждел

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини:

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2018
V. évfolyam

Beregszász–Ungvár
2018

A „LIMES” című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A „LIMES” jelen kötete a közgazdaság-, matematika-, fizikai, biológiai, nevelés-, történelem- és társadalomtudomány különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

*Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2018.12.19., 5. számú jegyzőkönyv).*

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐ:

dr. Molnár D. Erzsébet, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)

dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematika tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem)

dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem)

dr. Kész Margit, PhD (Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport, II. RF KMF)

dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)

dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)

dr. Rácz Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus
(Evolúciós Allattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem)

prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Műszaki szerkesztés: Dobos Sándor

Tördelés: Tótin Viktória, Dobos Sándor

Korrektúra: Grica-Varcaba Ildikó, Vrabely Tamás, Kordonec Olekszandr

Borítóterv: Vezsdel László

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország kormánya támogatja:

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) és a „RIK-U” Kft. (Cím: 88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.

© A szerzők, 2018

© A szerkesztők, 2018

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2018
Volume V

Berehove–Uzhhorod
2018

UDC 001.89(058)
L 67

The scientific bulletin “LIMES” was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes in Hungarian, Ukrainian and English languages students' and teachers' academic studies of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, and researchers' academic articles from Ukraine and abroad. The given volume of “LIMES” contains academic studies and articles in Economics, Mathematics, Physics, Biology, Pedagogy, History and Social Sciences.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended to publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 5 of December 19, 2018*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, PhD (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITOR:

Erzsébet Molnár D., PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)

Béla Nagy, C.Sc. in Biology (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)

Béla Rácz, PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)

József Molnár, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)

Lóránt Dénes Dávid, PhD, habilitation, professor
(Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University)

Margit Kész, PhD (Department of Philology, Hungarian Departmental Group, Transcarpathian Hungarian College)

Mária Höhn, C.Sc. in Biology, habilitation (Department of Botany, Szent István University)

Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)

Sándor Berghauer, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)

Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor
(Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)

Yurij Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)

Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus
(Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen)

RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:

László Brenzovics, PhD (Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian College)

Technical editing: Sándor Dobos

Page proof: Viktória Tótin, Sándor Dobos

Proof-reading: Ildikó Grica-Varcaba, Oleksandr Kordonec, Tamás Vrabely

Cover design: László Vezsdel

Universal Decimal Classification (UDC): The Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College

Authors are responsible for the content of academic studies and articles.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary:

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation “In support of the Transcarpathian Hungarian College”)

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202, Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) and “RIK-U” LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

Printing: “RIK-U” LLC

© The Authors, 2018

© The Editors, 2018

ISSN 2411-4081

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2018

3MICT-TARTALOM-CONTENT

CSEHNÉ PAPP IMOLA-VINÁRNÉ BELLÁSZ ZSUZSANNA: Új jelenségek a munkaerőpiacon: a munkaerőhiány		11
R. FEDOR ANITA: A kisgyermekes nők emberi tőkeberuházása a gyermekgondozási szabadság alatt		23
		
ZHIGUTS, YURIJ-KUDLOTYÁK, CSABA-PALLAY, DEZSŐ: Perspective Hardening Technologies Are Based on Laser Surface Hardening and Self-propagating High-temperature Synthesis		37
VOLOSCSUK MIKLÓS: Kárpáti Bioszféra Rezervátum. Története, nemzetközi elismerések, területi struktúrája, természeti és kulturális értékek, védelem		41
		
AMBRUS JENŐ: Hivatalos rendezvények protokollja		47
		
SZUPERÁK ALEXANDRA: A magyar nyelvű színjátszás fejlődésének lehetőségei Kárpátalján a rendszerváltás éveiben		79
		
BÚS, IMRE: Virtuality and Development: Philosophical, Aesthetic, Psychological and Pedagogical aspects		87
КИШ, ЮЛІАННА: Педагогічні аспекти діяльності дитячих інструментальних ансамблів		97
NAGY BÉLA-KOHUT ERZSÉBET-MOLNÁR LÁSZLÓ-ABLONCI ANNAMÁRIA: A természettudományi oktatás gyakorlatának és a diákok természettudományos érdeklődésének vizsgálata magyarországi és kárpátaljai tanárok és diákok körében		105
SZERB GYÖRGY-SZERB BOGLÁRKA: A szabadidősport-események helye a magyar felsőoktatásban és a Kaposvári Egyetemen. A sportesemények mint a vállalkozások, a közösségépítés és az egyetemi imázs építésének eszközei		117
		
SZABÓ, NOÉMI: The importance of cross-linguistic interaction in third language learning		125
KACSUR, ANNAMÁRIA: Motivation to learn English of learners of upper primary forms		139

СЕМРАД, ОМЕЛЯН: *В.І.Вернадський – перший президент Української академії наук (до 100-річчя заснування НАН України).....* **151**

RÁCZ BÉLA: *Adalékok Beregszász mai területének legkorábbi történetéhez.....* **155**

DANCS GYÖRGY: *Közegészségügy és orvosi eljárások az 1831-es kolerajárvány idején Bereg vármegyében.....* **163**

SZAKÁL IMRE: *Az első világháborúban elesett beregszászi katonák emlékezete.....* **179**

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ESEMÉNYNAPTÁRA a 2016/2017. tanév I–II. félévére..... **203**

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ESEMÉNYNAPTÁRA a 2017/2018. tanév I–II. félévére..... **209**

A MAGYAR NYELVŰ SZÍNJÁT SZÁS FEJLŐDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI KÁRPÁTALJÁN A RENDSZERVÁLTÁS ÉVEIBEN

SZUPERÁK ALEXANDRA

PhD-hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest),
Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
e-mail: szuperak92@freemail.hu

A kárpátaljai magyar nyelvű színházi művészet problémákkal és nehézségekkel teli utat járt be a hazai és nemzetközi sikere-
kig. Miután a második világháború után a szovjethatalom szinte teljesen megszüntette a magyar nyelvű előadásokat
a vidéken, csupán az amatőr színészekkel dolgozó Beregszászi Népszínház tartott ki a magyar nyelvű színházi kultúra
megőrzésében. A rendszerváltás kora azonban nemcsak gazdasági és politikai változásokat hozott magával, de fejlődési
lehetőségeket is tartogatott a kisebbségi kultúrák számára. Ennek eredményeként jött létre a Beregszászi Illyés Gyula
Magyar Nemzeti Színház, amely Kárpátalja első hivatalos magyar nyelvű színházává nőtte ki magát.

ABSTRACT

Закарпатський угорськомовний театр пройшов довгий і тернистий шлях, поки досяг успіху як на національ-
ній, так і на міжнародній арені. На Закарпатті у селах після Другої світової війни радянська влада практично
повністю скасувала виступи угорською мовою, лише Берегівський народний театр, з метою збереження угор-
ської театральної культури, здійснював театральні постановки угорською мовою з акторами-любителями.
Проте, після оголошення незалежності України, прийшли позитивні зміни не лише у політичному та еконо-
мічному плані, але й у розвитку культури, в тому числі і театральній, національних меншин. У результаті
був створений Угорський національний театр імені Дюлі Іййеша, який став першим офіційним угорськомов-
ним театром на Закарпатті.

Készülő disszertációmban azt a célt tűztem ki magam elé, hogy részletesen bemutas-
sam Kárpátalja magyar nyelvű színházi művészetét a rendszerváltástól napjainkig. Olyan témá-
ról beszélünk, amelynek vizsgálata minden időben aktuális, de különösen ma, a XXI. század eleji kárpátaljai magyar szellemi élet-
ben, amikor történelmi jogosultságunk, származásunk, múltunk bizonyítására, megóvá-
sára kényszerülünk. Aktualitással bír a téma annak kapcsán is, hogy a budapesti Nemzeti Színház igazgatója Vidnyánszky Attila kár-
pátaljai származású rendező. Kulcsfontosságú továbbá jelen téma tárgyalása a kárpátaljai élet szempontjából is, hiszen a mai megváltozott,

felgyorsult valóságban a színház életmentő mentsvárként szolgálhat a kisebbségi létben.

A magyar nyelvű színházi művészet tekintetében legnagyobb fordulópontként a rendszerváltás éveit tartjuk nyilván, hiszen a szovjethatalom elnyomásának felszámolása után Kárpátalja kisebbségi kulturális élete, beleértve a színházi életet is, jelentős fejlődésnek indult. Bátran kijelenthetjük, hogy a kárpátaljai magyar színházi művészet az újonnan fellépő gazdasági nehézségek ellenére a rendszerváltás éveitől van folyamatosan jelen a hazai és nemzetközi köztudatban. Ahhoz azonban, hogy átlássuk, miért is a rendszerváltás kora hozta meg az áttörést a

magyar nyelvű színházi fejlődésében, óhatatlanul is vissza kell tekintenünk az előzményekre. Kezdetei egészen az 1800-as évek elejéig nyúlnak vissza. Ez idő tájt jelentek meg Kárpátalján az első vándortársulatok. Akár csak napjainkban már akkor is leginkább két területen összpontosult a magyar színházi élet: Beregszászban és Ungváron. Enyedi Sándor *A határon túli magyar színházművészet kislexikonjában* említést tesz róla, hogy Beregszászban a témára vonatkozó feljegyzések már a reformkorból is fellelhetők, bár elég hiányosan. Amint az egy színházi zsebkönyvből kiderült, 1830 júniusában Berzeviczy Vince kassai társulata látogatott el először Ungvárra, melynek tagjai között volt Déryné Széppataki Róza is (Enyedi 2005). Innentől kezdve egészen a XX. század első feléig színes színházi élet jellemezte Kárpátalját. A legnagyobb törés a második világháború után következett be, amikor is Kárpátalja beolvasztása a szovjet birodalomba a megszállást követően megkezdődött. Hivatalosan Szovjetunió, ezen belül pedig az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság (Українська Радянська Соціалістична Республіка) megyéje lett Kárpátontúli Terület (Закарпатська область) néven. Ezzel pedig elkezdődött a szovjet mintára való átszervezési folyamat, amely nemcsak politikai, de kulturális változásokat is hozott az itt élő kisebbség életében. Színházi tekintetben a szovjethatalom Ungváron megszüntette a magyar nyelvű előadásokat. Az ezt követő években magyar nyelvű színházi élet nem jöhetett létre, sőt maga a színházi élet is csupán kommunista propaganda eszközként volt jelen, amelynek egyetlen célja a „szocialista művelődési eszmény” terjesztése volt (Dupka 2017).

A kárpátaljai magyar nyelvű színházi élet a szovjet érában immáron csak Beregszászban tudott életben maradni, ahol Schober Ottó vezetésével amatőr színészekkel 1952-ben megalakult a Beregszászi Népszínház. Célkitűzésüket legjobban maga Schober Ottó

fogalmazta meg *Színfalak előtt, mögött, nélkül* című munkájában:

„Jómagam és még sokan mások csak később döbbszünk rá arra, hogy itt nem csupán kedvtelésről, szórakozásról és szórakoztatásról van szó, hanem sokkal többről: egy, az anyaországtól elszakított népcsoport, a százhatvan-ezernyi kárpátaljai magyarság anyanyelvének ápolásáról, megőrzéséről. Emellett mindig fontosnak tartottuk a színház megkedveltetését. Vállalt kitűzött célunk nem más, mint hogy elvigyük a magyar szót, a szép magyar beszédet, a színházművészet produkcióit Kárpátalja minél több magyarlakta településére.” (Schober 1996)

Schober Ottó kötetében részletes leírást ad minden egyes eljátszott darabjuk előadásának körülményeiről, ami igencsak számottevő, hiszen 1994-ig több mint negyven darabot mutattak be, melyek között olyan előadások szerepeltek, mint a *János vitéz* (1953), *Liliomfi* (1956), *Mágnás Miska* (1957–58), *Marica grófnő* (1965–66), *Tóték* (1994–95). Az egyik legnagyobb érdeme a Beregszászi Népszínház létrejöttének, ahogy az Schober Ottó szavaiból is leszűrhetjük, hogy társulata nemcsak Beregszászra és Kárpátalja nagyobb városaiba vitte el magyar nyelvű előadásait, hanem nagyobb magyarlakta falvakba is. Az így létrejött úgynevezett tájoló előadások mindig több száz nézőt vonzottak és kitörő sikert arattak egészen a rendszerváltásig, amikor is 1991-ben kihírdették Ukrajna függetlenségét. Innentől kezdve Kárpátalja ukrán fennhatóság alá került. Új korszak kezdődött ezzel a Beregszászi Népszínház életében is. A kialakult és elhúzódó súlyos gazdasági okok miatt egy nehéz, de reményteli korszak vehette kezdetét. A rendszerváltás éveiben egészen 1994-ig a Beregszászi Népszínház öt darabot állított színpadra. 1990–1991-ben 25 előadást megélt *Csikós* című darabot ját-

szották, amely összesen 4702 nézőt csábított az előadásokra. 1991-ben egy másik darab (*Süt a nap*) is volt a repertoárjukban, amely jócskán kevesebb, mindössze hat előadást élt meg, így nézettsége is jóval kevesebb lett. Rekord nézettséget tudhatott magáénak a 1992–1993-ban bemutatott Nagy Zoltán Mihály híres regényének *A sátán fattyának* színpadi adaptációja, valamint a 1993–1994 között játszott *Sándor, József, Benedek* című előadások, melyek több mint száz előadást megélve, előbbi több mint ötezer, utóbbi pedig hatezernél is több nézőt tudhatott a magáénak. Az 1994 és 1995 között bemutatott Örkény darab a *Tóték*, tíz előadással 2150 nézőt vonzott be (Schober 1996).

A már említett tájoló előadások mellett a Beregszászi Népszínház a rendszerváltás éveiben is többször szerepelt magyarországi színpadokon és rendezvényeken. Állandó vendégei voltak például a Kisvárdai Magyar Nemzetiségi Színházak fesztiváljának. Schober Ottó arról is beszél kötetében, hogy az anyagi nehézségek miatt volt olyan darab, amelyet többször láthatott magyarországi közönség, mint kárpátaljai. A már említett gazdasági okokra vezethető vissza ez az állapot, hiszen amíg a tájoló előadások ráfizetések voltak, addig a magyarországi vendégszereplések kiadásait a vendéglátók teljes mértékben biztosították. Ilyen előadás volt például a *Sándor, József, Benedek*, amelyet 1993-ban Kisvárdán kívül még Gyulaháza, Nagyhalász, Tarpa és Hatvan települések közönsége előtt is eljátszotta a társulat. Valamit ugyanebben az évben felléptek Zsámbékon a Határon Túli és Amatőr Színháztársulat II. találkozóján. Schober Ottó *Színfalak előtt, mögött, nélkül* című kötete, valamint az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet által kiadott *Színháztörténeti füzeteket 1990–1993-ig* a Beregszászi Népszínház által előadott magyarországi vendégjátékait a következő táblázat foglalja össze.

1. táblázat. A Beregszászi Népszínház magyarországi vendégjátékai 1990–1994 között

A darab címe	Társulat	Előadás éve	Helyszín
Csikós	Beregszászi Népszínház	1990	VI. Beregi Ünnepi Hét / Kisvárdai II. Magyar Nemzetiségi Színházak Fesztiválja
Süt a nap	Beregszászi Népszínház	1991	Kisvárdai III. Magyar Nemzetiségi Kisebbségi Színházak Fesztiválja
A Sátán fattya	Beregszászi Népszínház	1992	Kisvárdai IV. Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja, Zsámbék hazai és külföldi amatőr színházak találkozója, Fehérgyarmat, Szatmárcseke, Nyíregyháza, Vásárosnamény
A sátán fattya	Beregszászi Népszínház	1992	Budapest – Magyar Honvédség Művelődési Központja
A sátán fattya	Beregszászi Népszínház	1993	Balassagyarmat – Magyar nyelvű Színháztársulatok és Versmondók I. Nemzetközi Fesztiválja
Sándor, József, Benedek	Beregszászi Népszínház	1993	Kisvárdai, V. Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja, Hatvan, Gyulaháza, Tarpa, Nagyhalász, Zsámbék Határon Túli és Amatőr Színháztársulatok II. Találkozója
Sándor, József, Benedek	Beregszászi Népszínház	1994	Tizsakarád, Cigánd, Dombbrád, Baktalórántháza, Nyírkércse, Vásárosnamény, Tizsakerecseny

1993-ban újabb fejezet nyílt a kárpátaljai magyar nyelvű színháztörténetében. Megalakult a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház Balácsi József vezetésével. A megalakulás gyökerei a 1988-as évig vezethetőek vissza, amikor is törekvések indultak meg azért, hogy Kárpátalján hivatásos magyar színház jöhessen létre. A Népszínház vezetője, a már többször említett Schober Ottó segítségével tehetségkutató versenyen válogatták ki azokat a fiatalokat, akik majd 1989/1990-ben megkezdhetik tanulmányukat a Kijevi Karpenko Karij Film- és Színháztörténeti Főiskolán. A kezdeményezés sikeresnek bizonyult, hiszen ezekből a fiatalokból álló csoportból nőtték ki magukat az újonnan alakult

színház alapító tagjai. Ennek értelmében az addig amatőr színészekkel operáló Népszínház felváltotta a hivatásos színészeket alkalmazó színház, melynek a rendezője Vidnyánszky Attila lett, aki szintén a kijevei főiskolán szerezte meg rendezői diplomáját 1992-ben. Az ukrán–magyar kulturális tárcaközi megállapodás szerint a színészeknek három szemesztert kellett eltölteniük Budapesten, és itt is került sor a vizsgadarabjuk bemutatójára, amely Illyés Gyula *Bál a pusztán* című művének színpadi feldolgozása volt. A társulat Beregszászban először a *Szentivánéji álom* című Shakespeare-darabbal kezdte meg hivatalos működését, Ungváron pedig Brecht *Koldusoperáját* adták elő első ízben, amelyet kitörő örömmel fogadott a közönség (*Dupka* 2017). Természetesen említést kell tennünk arról is, hogy a társulat a sikerek mellett folyamatos anyagi nehézségekkel küzdött, ennek következményeként az évek során többen is kénytelenek voltak beadni a felmondásukat. Trill Zsolt Jászai Mari-díjas színművész, aki itt kezdte pályafutását egy 2009-es interjúban, amelyet a *Színház* folyóiratnak adott, nyíltan beszél ezekről a nehéz évekről. Kornya István kérdésére válaszolva, hogy milyen is volt pontosan a színház helyzete, a következő választ adta:

„Kilátástalan és reménytelen. '94-ben tizenötön kezdtünk játszani, három év múlva az eredeti társulattól már csak ötten maradtunk. Nem volt se színházunk, se pénzünk, de túl voltunk néhány fesztiválmeghíváson. Amikor a *Gyilkosság a székesegyházban* próbáit '96 második felében elkezdjük, már bekapcsolódott a munkába a második kijevei magyar színészosztály tizenöt fős csapata. Egy nagyobb szobányi teremben folytunk a próbák – jó fél évig. Sokat foglalkoztunk a szöveggel, hiszen nemcsak a gondolat, a mondanivaló súlya és sűrűsége miatt bonyolult Eliot műve, hanem azért is, mert verses dráma. A bemutató nem Beregszászban volt – hiszen otthon nemigen volt hol játszunk –, hanem a gyönyörű századfordulós ungvári bábszínházban.” (Kornya 2009)

Mindenképpen szükség volt egy állandó épületre a társulatnak, amely végül a városi hatóság döntése szerint az Oroszlán Szálló és vendéglő lett. Beregszász egyik legszebb épülete volt, de ennek ellenére átalakításra és felújításra szorult. A szükséges munkálatokat ukrán–magyar közös összefogással sikerült megvalósítani. Minden nehézség ellenére a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház csak úgy ontotta magából az újabbnál újabb előadásokat. Az előadások feltérképezésénél legnagyobb segítséget a már említett Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet által kiadott *Színháztörténeti füzeteket* nyújtották, amelyekben évekre lebontva megtalálhatóak, hogy 1993–2000-ig a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház adott színi évadban milyen előadásokat is tekinthetett meg a közönség. A pontos adatokat a következő táblázatba foglaltam össze:

2. táblázat. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadásai 1993–2000 között

A darab címe	Bemutató	Rendező	Díszlet /jelmez
William Shakespeare: Szentivánéji álom	1993	Vidnyánszky Attila	Jelena Bogatirjeva
Bertold Brecht: Koldusopera	1993	Vidnyánszky Attila	Jelena Bogatirjeva
Illyés Gyula: Bál a pusztán	1994	Vidnyánszky Attila	Szinte Gábor
Samuel Beckett: Godot-ra várva	1994	Vidnyánszky Attila	Jelena Bogatirjeva
Vár rád az élet	1995	Vidnyánszky Attila	Vidnyánszky Attila
Jacques Prévert: Éjjeli látogatók	1995	Vidnyánszky Attila	Jurij Lorionov
Giovanni Boccaccio: Solyompecsenye (Dekameron)	1995	Vidnyánszky Attila	Jelena Bogatirjeva
Oscar Wilde: A boldog herceg	1995	Vidnyánszky Attila	Jelena Bogatirjeva
T. S. Eliot: Gyilkosság a Székesegyházban	1997	Vidnyánszky Attila	Balla Ildikó
Anton P. Csehov: Egyfelvonásosok	1997	Vidnyánszky Attila	
John Ford: Kár, hogy K	1998	Vidnyánszky Attila	Gadus Erika
Madách Imre: Az ember tragédiája	1998	Vidnyánszky Attila	Balla Ildikó
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottyia	1999	Vidnyánszky Attila	
Verebes Ernő: Sardaffass, a hím-boszorkány	2000	Vidnyánszky Attila	Gadus Erika

Az előadásokat többnyire pozitív kritikai visszhang követte. A *Színház* folyóirat internetes portálja összeállított egy csokrot a Vidnyánszky Attila rendezte darabok kritikái közül, melyben olyan színikritikusok írnak pozitív hangvételtben a rendező korai darabjairól, mint például Franyó Zsuzsanna dramaturg, Tasnádi István József Attila- és Balázs Béla-díjas drámaíró, forgatókönyvíró, rendező, Koltai Tamás Jászai Mari-díjas magyar újságíró, színikritikus, dramaturg, Gerold László színikritikus, irodalom- és színháztörténész és még sokan mások.

Franyó Zsuzsanna például a 1995-ben a *Magyar Szó* című folyóiratban közölt Vidnyánszky-féle *Dekameron*-kritikájában értelmes, érdekes előadásként aposztrofálja az előadást, amely minden tekintetben alapos, és kiváló összhangot teremt a zenei aláfestéssel a hangulatváltások és színpadkép között. Tasnádi István ugyanezen mű kapcsán a *Criticai Lapokban* arról ír, hogy a rendező mennyire „ötletesen szűkíti a ráérősen anekdotizáló prózát”. (Varga 2014) Joób Sándor *Szertartás-tragédia* című kritikájában *Az ember tragédiája* című előadást veszi górcső alá, és a következőket írja róla:

„A Beregszászi Illyés Gyula Színház előadása egészen egyértelműen nem az ismeretterjesztés, hanem a művészet kategóriájába tartozik. Művészet: nem nagybetűvel, hanem művészet, sok munkával, összpontosítással, belülről jövő erővel, de kételyekkel és hibákkal is.” (Varga 2014)

Ákárcsak a Beregszászi Népszínház, úgy a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház is élt a külföldi vendégszereplések lehetőségével. Ellentétben a Népszínházzal, társulatuk már a vidéki színházak és fesztiválok mellett többször eljutott előadásaikkal a fővárosi színházakba is: Kamaraszínház, Csokonai Művelődési Ház, Szakszervezetek

Fővárosi Művelődési Háza, Thália Színház, Új Színház.

3. táblázat. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház magyarországi főbb vendégjátékai (1993–2000)

A darab címe	Előadás éve	Helyszín
William Shakespeare: <i>Szentivánéji álom</i>	1993	Kisvárd, Határon Túli Magyar Színházak V. Fesztiválja
William Shakespeare: <i>Szentivánéji álom</i>	1994	Budapest, Kamaraszínház
Samuel Beckett: <i>Godot-ra várva</i>	1994	Budapest, Kamaraszínház
Oscar Wilde: <i>A boldog herceg</i>	1996	Esztergom, Várszínház
Giovanni Boccaccio: <i>Sólyompecsenye (Dekameron)</i>	1996	Miskolci Ifjúsági és Szabadidő Ház
Oscar Wilde: <i>A boldog herceg</i>	1997	Vasvár, Művelődési ház; Zsámbék (Romtemplom)
T. S. Eliot: <i>Gyilkosság a Székesegyházban</i>	1997	Zsámbék (Romtemplom); Szombathely, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ; Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház Krúdy Kamaraszínháza
Anton Csehov: <i>Egyfelvonásosok (Háztűznéző, Medve, A dohányzás ártalmairól)</i>	1998	Budapest, Csokonai Művelődési Ház
Oscar Wilde: <i>A boldog herceg</i>	1998	Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház; Királyszentistván
Giovanni Boccaccio: <i>Sólyompecsenye (Dekameron)</i>	1998	Szombathely; Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház; Dunaföldvár (gimnázium udvar); Esztergom (Várszínház)
J. Ford: <i>Kár, hogy K</i>	1998	Gödöllő, Kísérletező Színházak Fesztiválja
Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	1998	Salgótarján; Zsámbék (Romtemplom)
Anton Csehov: <i>Egyfelvonásosok</i>	1998	Vasvár, Nádasd, Nagykanizsa
Samuel Beckett: <i>Godot-ra várva</i>	1998	Balatonalmádi, Vasvár
Anton Csehov: <i>Egyfelvonásosok (Háztűznéző, Medve, Leánykérés)</i>	1999	Budapest, Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza; Gyula, Nyári Játékok Fesztiválja
Csokonai Vitéz Mihály: <i>Dorottya</i>	2000	Budapest (Thália Színház), Esztergom (Várszínház)
T. S. Eliot: <i>Gyilkosság a Székesegyházban</i>	2000	Budapest (Új Színház)

Forrás: Évkönyv az 1992/93.–2000/2001 színi évadra. Budapest: Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

A magyarországi vendégszereplések mellett az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház számos ukrajnai és külföldi szereplést is magáénak tudhat. W. Shakespeare *Szentivánéji álom* című darabjával Szevasztopolban a Herszoni Játékok Fesztiválján léptek fel 1994-ben. Ugyanebben az évben a társulat részt vehetett az Arany Oroszlán Fesztiválon is, ahol S. Beckett *Godot-ra várva* című előadásukat mutathatták be. 1997-ben szintén két külföldi színházi fesztiválon vehettek részt, mégpedig a Lengyelországi Kontakt '97 Fesztiválon (T. S. Eliot *Gyilkosság a Székesegyházban*), valamint Tbiliszipben (Grúzia) a Nemzetközi Színházi Fesztiválon (Giovanni Boccaccio: *Sólyompecsenye (Dekameron)*, Oscar Wilde *A boldog herceg*, Jacques Prévert *Éjjeli látogatók*) 1998-ban pedig a Romániai Kamara Színházak Fesztiválján Csehov *Egyfelvonásosok* előadásaikkal.

Mind a magyarországi, mind pedig az ukrajnai és más külföldi vendégszereplések nemcsak az egyre szélesebb körű ismeretséget hozták meg a társulatnak, hanem nívósabbnál nívósabb elismeréseket és díjakat is.

4. táblázat. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata által elnyert díjak

Díjazott	Év	Helyszín	Rendezvény	Díj
W. Shakespeare: <i>Szentivánéji álom</i>	1993	Kisvárd	Magyar Színházak Fesztiválja	A zsűri különdíja
W. Shakespeare: <i>Szentivánéji álom</i>	1994	Szevasztopol	Herszoneszi Játékok Fesztiválja	A zsűri fődíja
S. Beckett: <i>Godot-ra várva</i>	1994	Lemberg	Arany Oroszlán Fesztivál	A fesztivál fődíja
Boccaccio: <i>Sólyompecsenye</i>	1996	Kisvárd	Magyar Színházak Fesztiválja	A fesztivál nagy díja; A legjobb előadás díja; A legjobb színészi alakításért; Varga József és Trill Zsolt
Boccaccio: <i>Sólyompecsenye</i>	1996	Lemberg	Arany Oroszlán Fesztivál	A zsűri különdíja (Trill Zsolt); A legjobb női alakítás (Szűcs Nelli)

Díjazott	Év	Helyszín	Rendezvény	Díj
Eliott: <i>Gyilkosság a Székesegyházban</i>	1997	Lengyelország, Torun	Kontakt '97 Fesztivál	Legjobb alkotói díj (Vidnyánszky Attila)
Eliott: <i>Gyilkosság a Székesegyházban</i>	1998	Kisvárd	Magyar Színházak Fesztiválja	A Magyar Minisztérium fődíja
J.Ford: <i>Kár, hogy K</i>	1998	Gödöllő	Kísérletező Színházak Fesztiválja	Fesztiváldíj
Csehov: <i>Egyfelvonásosok</i>	1998	Nagyvárad	Kamara Színházak Fesztiválja	Legjobb színészi alakításért járó díj (Trill Zsolt)
Madách: <i>Az ember tragédiája</i>	1999	Kisvárd	Magyar Színházak Fesztiválja	Az Illyésalapítvány díja
Csehov: <i>Egyfelvonásosok</i>	1999	Gyula	Nyári Játékok Fesztiválja	Legjobb színészi alakításért járó díj (Trill Zsolt)
Csokonai: <i>Dorottya</i>	1998	Kisvárd	Magyar Színházak Fesztiválja	Kisebbségekért díj, a legjobb színészi alakításért járó díj (Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Kátya Alikina)

Forrás: A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház főbb díjai 1993–2000. <http://users.atw.hu/beregszinhaz/tortenetesdijak.htm>

A legelső elismerő díjat, pontosabban a zsűri különdíját a társulat Kisvárdán a Magyar Színházak Fesztiválján kapta meg W. Shakespeare *Szentivánéji álom* című darabjukért. 1994-ben ugyanezen darabért Szevasztopolban már a zsűri fődíjával, majd pedig S. Beckett *Godot-ra várva* darabjukkal a lembergi Arany Oroszlán Fesztivál fődíjával térhettek haza. 1996-ban a társulat újra részt vett a Magyar Színházak Fesztiválján Kisvárdán illetve a lembergi Arany Oroszlán Fesztiválon Boccaccio *Sólyompecsenye* előadásukkal, ahol előbbin nemcsak a fesztivál nagydíja, de a legjobb előadás díja is hozzájuk került, utóbbin pedig a zsűri különdíja, valamint Szűcs Nelli elnyerte a legjobb női alakítás díját is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház főbb díjai. Elérhető: 2018. augusztus 30. <http://users.atw.hu/beregszinhaz/dijak2.htm>
2. DUPKA GYÖRGY (2017). *Kárpátalja magyar művelődéstörténete: Kultúrtörténeti fejezetek Trianontól napjainkig*. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó.
3. ENYEDI SÁNDOR (2005). *Színészek, színházak, városok: A határon túli magyar színházművészet kislexikona*. Budapest, Balassi Kiadó.
4. KORNIA ISTVÁN (2009). „Ez is rólunk szól”. *Kornya István Trill Zsolttal beszélget – INTERJÚ. Előadás közben otthon jártam, Sárosorosiban*. www.szhaz.net. Elérhető: 2018. augusztus 30. http://www.old.www.szhaz.net/index.php?option=com_content&view=article&id=35298:ez-is-rolunk-szol&catid=13:szinhazonline&Itemid=23
5. MOLNÁR KLÁRA–GAJDÓ TAMÁS–SOMOGYI GRÉTA–SZEREDY ÁDÁM–CSALLÓ ERZSÉBET–SZEBENI ZSUZSA–OBERNAUER GRÉTA (SZERK) (1991–2002), *Évkönyv az 1989/90.–2000/2001 színi évadra*. Budapest, Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet.
6. SCHOBER OTTÓ (1996). *Színfalak előtt, mögött, nélkül: Epizódok a Beregszászi Népszínház történetéből*. Budapest, Intermix Kiadó.
7. VARGA KINGA (2014). „Nem nézőknek hízelgő csecsebecse színház”. *Szemelvények a Vidnyánszky-recepcióból (1994–2012)*. www.szhaz.net. Elérhető: 2018. augusztus 30. <http://szinhaz.net/2014/05/13/nem-nezoknek-hizelgo-csecsebecse-szhaz/>

Л 67 LIMES. Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. 2018/Том V. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Єлизавета Молнар Д (відповідальний редактор) [та ін.] – Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2018. – 220 с. (угорською, українською та англійською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, фізики, біології, педагогіки, історії та суспільствознавства.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2018 р.
Том V

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II
(протокол № 5 від 19.12.2018 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Ільдико Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Єлизавета Молнар Д, доктор філософії з гуманітарних наук, спеціальність «історія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін, Олександр Добош

КОРЕКТУРА: Ільдико Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждед

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці II

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

Шрифти «Times New Roman» та «Minion pro».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Ум. друк. арк. 25,6. Формат 60x84/8.

Замовл. № 313. Тираж 300.